

TALEPAPIR TIL GRA SAMRÅD B-D DEN 16. SEPTEMBER 2025

DET TALTE ORD GÆLDER

Tak for muligheden for at komme i samråd her i dag.

Elbit-sagen er jo en sag, som har været genstand for en omfattende advokatundersøgelse. Beslutningen om at iværksætte advokatundersøgelsen tog jeg sammen med et bredt flertal af Folketingets partier.

Advokatundersøgelsen har resulteret i en omfattende afrapportering fra advokaterne, hvor de i en rapport på over 300 sider vurderer alle detaljer af det samlede forløb. Og sagen har også givet anledning til stor læring i Forsvarsministeriet.

Granskningsudvalget har så besluttet at indlede en forundersøgelse af sagen. Det har jeg selvfølgelig taget til efterretning. Men jeg har også noteret mig, at forundersøgelsen i høj grad fokuserer på interne beslutningsprocesser, som allerede har været genstand for advokatundersøgelsen. Det gælder også i forhold til fokus for dagens samråd.

Jeg har stillet advokatundersøgelsens rapport til rådighed for Granskningsudvalget. Forud for det har de relevante udvalg i Folketinget også haft mulighed for at stille alle de spørgsmål, som medlemmerne måtte ønske, direkte til advokaterne. Så der har generelt været en meget høj grad af åbenhed fra regeringens side.

Men ligesom tidligere regeringer er denne regering – ud fra et hensyn til regeringens interne processer – tilbageholdende med at redegøre for interne overvejelser og drøftelser over for Folketinget. Og netop den type interne oplysninger har en central placering i de tre samrådsspørgsmål, som vi skal drøfte i dag.

Jeg vil derfor i mine svar tage udgangspunkt i det udleverede materiale, og jeg kommer i mine svar i dag ikke til at gå i yderligere detaljer om interne beslutningsprocesser udover, hvad der allerede fremgår af advokatundersøgelsen.

I forhold til spørgsmål B's første del om FMI's mandat, så er det jo sådan, at FMI er en styrelse under Forsvarsministeriet. FMI har først og fremmest ansvaret for ministerområdets materielindkøb. Så det er med andre ord FMI, der varetager eksempelvis udbudsprocesser og forhandlinger med leverandører. Det sker i koordination med øvrige myndigheder på Forsvarsministeriets område, herunder især Forsvarskommandoen og departementet.

Når der er tale om indkøb i den størrelsesorden, som der er tale om i Elbit-sagen, sker den endelige godkendelse på et aktstykke i Finansudvalget, som håndteres i samarbejde med departementet.

Derudover gælder det helt generelt for donationer, inklusive donationen af CAESAR, at de skal godkendes i Finansudvalget.

Det er helt overordnet det mandat, som FMI agerer efter, og som FMI også har ageret efter i denne sag.

Som svar på anden del af spørgsmål B om de møder, FMI har haft med Elbit og andre israelske aktører i perioden fra udbruddet af krigen i Ukraine og et år frem, og hvem der deltog i de nævnte møder, samtaler og andre former for kontakt, vil jeg henvise til advokatundersøgelsen.

Overordnet kan jeg dog sige, at der i advokatundersøgelsen er omtalt en række møder, samtaler og korrespondance på mange forskellige niveauer mellem FMI og Elbit i perioden, som er omfattet af spørgsmålet.

Som jeg læser advokatundersøgelsen, har dialogen mellem FMI og Elbit kørt i flere delvist overlappende spor. Ét spor har handlet om mulighederne for at indgå en rammeaftale om køb af mortérammunition. Et andet spor har handlet om afdækning af mulighederne for at indgå forlig i retssagen mellem FMI og Elbit. Et tredje spor har handlet om et potentielt køb af artilleri- og raketkastersystemerne ATMOS og PULS. Og et fjerde spor har handlet om opbygning af kendskab til Elbits produkter og samarbejdet mere generelt mellem FMI og Elbit.

Derudover fremgår det af advokatundersøgelsen, at FMI i perioden også har haft dialog med andre israelske parter. Det drejer sig bl.a. om repræsentanter for det israelske forsvarsministerium og forskellige israelske virksomheder, som chefen for FMI mødte under et industribesøg i Israel den 23. til 26. januar 2023.

Det ville være for omfattende, hvis jeg i dette samråd skulle gå i nærmere detaljer med advokatundersøgelsens beskrivelse af hvert eneste møde, samtale eller korrespondance, som FMI har haft med Elbit og andre israelske aktører i perioden. Det giver jo sig selv, at der i en periode på et helt år har været megen kommunikation mellem FMI og de aktører, som spørgsmålet retter sig mod. Alt det kan der læses meget mere om i advokaternes rapport.

Som bekendt er der endvidere et overlap til samrådsspørgsmål F, som vi skal behandle på næste samråd. Her spørges der også ind til kontakten mellem FMI og israelske aktører i perioden. Så jeg vil på næste samråd gennemgå kontakten lidt nærmere.

Tredje del af spørgsmål B handler om, hvilken betydning drøftelserne med Elbit havde for beslutningen om at donere CAESAR. Og i spørgsmål C spørges der nærmere ind til beslutningen om donation. Jeg vil derfor besvare dette samlet. Og igen tager jeg udgangspunkt i advokatundersøgelsen.

Som det fremgår af mailkorrespondance beskrevet i advokatundersøgelsen, modtog Danmark flere henvendelser fra Ukraine om at donere Forsvarets CAESAR-artilleripjecer. Der blev i perioden også kommunikeret offentligt fra Ukraines side om ønsket om donation af de danske CAESAR-pjecer.

Forsvarsministeriet anmodede på baggrund af ønsket fra Ukraine den 1. september 2022 FMI og Forsvarskommandoen om at beskrive fordele og ulemper ved en donation.

Jeg vil henvise til advokatundersøgelsen for en beskrivelse af den proces, der herefter blev igangsat, og som i sidste ende førte til beslutningen om donation af alle 19 CAESAR-pjecer.

Det fremgår af advokatundersøgelsen, at den endelige politiske beslutning blev truffet i regeringen på et møde i Koordinationsudvalget den 18. januar 2023. Den 19. januar 2023 blev ønsket om donation drøftet i forsvarsforligskredsen og i Det Udenrigspolitiske Nævn, og aktstykket om donationen blev forelagt for Finansudvalget, som tiltrådte det den 20. januar 2023.

Det er i advokatundersøgelsen også beskrevet, at FMI og en repræsentant for Elbit har drøftet donation af CAESAR. Det fremgår af en intern mail fra 15. juli 2022.

I mailen skrev en medarbejder i FMI, at Elbits danske agent havde foreslået, at Danmark donerede samtlige CAESAR-pjecer til Ukraine og erstattede dem med ATMOS.

Det fremgår dog også af advokatundersøgelsen, at medarbejdere i FMI i senere intern kommunikation den 7. august 2022 og 7. september 2022 skrev, at de ikke ønskede dialog med Elbit om en eventuel donation af CAESAR, og FMI afslog også den 8. august 2022 at mødes med Elbits repræsentant om artillerisystemer.

Som jeg læser advokatundersøgelsen, var beslutningen om donation af CAESAR-pjecerne med andre ord drevet af et ønske fra Ukraine. Det er i øvrigt også sådan, donationer til Ukraine normalt igangsættes. Og dialogen med Elbit har i den forbindelse alene haft subsidiær og indirekte betydning for beslutningen, da muligheden for erstatningskøb indgik som en forudsætning for donationen. Det vil jeg komme nærmere ind på nu.

Spørgsmål D handler om, hvorfor forsvarschefen ændrede holdning til donationsspørgsmålet. Og også ved besvarelsen af det spørgsmål vil jeg generelt henholde mig til advokatundersøgelsen.

Som med alle donationer til Ukraine var det en politisk beslutning at donere CAESAR og derefter hasteanskaffe erstatningsmateriel. Som det fremgår af advokatundersøgelsen, blev den beslutning truffet på baggrund af FMI's og Forsvarskommandoens rådgivning, ligesom det i øvrigt generelt er tilfældet ved donationerne af dansk forsvarsmateriel til Ukraine.

Den 2. september 2022 oplyste Forsvarskommandoen i kommandoens militærfaglige anbefaling, at donation ikke kunne anbefales af operative og materielfaglige hensyn og risici ved ikke at have kapaciteten.

I den militærfaglige vurdering af 9. januar 2023 anbefalede Forsvarskommandoen derimod en donation. Men vel at mærke under forudsætning af en samtidig erstatningsanskaffelse. Her lagde Forsvarskommandoen vægt på FMI's samtidige materielfaglige vurdering, som samlet var positiv, og som omtalte muligheden for hasteanskaffelse fra Elbit.

Indstillingen fra forsvarschefen var med andre ord uændret i perioden i forhold til anbefalingen om, at Danmark burde have ildstøttesystemer. Og muligheden for en hurtig erstatningsanskaffelse indgik dermed som en forudsætning for forsvarschefens ændrede indstilling i donationsspørgsmålet.

Tak for ordet.